

1230); pavestolens *Liber Censuum* er fra 1192, medens Philippe Auguste's ældste register udarbejdedes 1204-05. Det benyttedes med tilføjelser indtil 1212, da dets indhold blev afskrevet i systematisk form, det var i brug til sommeren 1220. Da var også det andet register blevet for uoverskueligt, og et tredje blev udarbejdet ved afskrift og systematisering af det foregående registers indhold. Philippe Auguste's registre adskiller sig dog indholdsmæssigt fra beslægtede håndbøger som *Dialogue of the Exchequer* eller den danske *Kong Valdemars Jordebog* (1231 og følgende) ved at omfatte kopier af det kongelige kancellis udgående korrespondance ved siden af indtægtslister o.l., som man normalt ikke vil finde i brevbøger.

Forfatterens fremstilling er meget detaljeret, hvilket med et så omfattende og alligevel ufuldstændigt kildemateriale kun er en dyd. Læseren føler sig tryk ved bogen, for man mærker, at der ikke siges mere end forf. kan dokumentere. Det er vigtigt, at kongeideologien medtages; den hører jo naturligt til styreformens, men overses alt for ofte i administrationshistoriske studier. Det er også overordentligt værdifuldt at få så meget at vide om kongens personlighed, som kilderne tillader at sige; han var jo ikke kun en topfigur uden indflydelse. Prof. Baldwin gør det således sandsynligt, at kongens adfærd over for sin anden dronning, Ingeborg af Danmark, delvis kan forklares ved ødelagte nerver som følge af en sygdom (»la suette«, svedfeber), som han synes at have pådraget sig i Orienten (p. 357-8).

Diskussion af detaljer i et så omfattende arbejde er af pladshensyn umulig; den eneste indvending af nogen betydning er fraværet af en egentlig konklusion. Dette ændrer dog ikke den kendsgerning, at prof. Baldwins bog i lang tid vil være standardværket om fransk administration i årtierne omkring 1200 og et selvfølgelig opslagsværk for dem, der undersøger forvaltningen i andre lande i samme periode. Det er sjældent og ærefuldt, at en udenlandsk forsker i den grad bliver accepteret af landets egne historikere, at han i samarbejde med dem udgiver en så central kildegruppe som Philippe Auguste's registre; den foreliggende bog viser, at æren er fuldt fortjent.

Thomas Riis

EVA ÖSTERBERG & DAG LINDSTRÖM: *Crime and Social Control in Medieval and Early Modern Swedish Towns*. *Studia Historica Upsaliensia* 152. Uppsala, Almqvist & Wiksell International (Stockholm). 1988. 169 s. 135 skr.

Historisk kriminologi er ligesom i Danmark kommet sent til Sverige. Men med vanlig svensk effektivitet er derefter ikke mindre end to projekter blevet sat i gang, som skal fastslå ændringer i kriminalitetsmønstrene fra middelalderen til det 20. århundrede. Det ene projekt ledes af Eva Österberg fra Lunds universitet og det andet af Jan Sundin fra Linköpings universitet.

Crime and Social Control består af syv kapitler bygget op over to systematiske analyser af kriminalitet i tre svenske byer; en præsentation af historisk kriminologi, en kort beskrivelse af det svenske samfund, en lige så kort beskrivelse af lovene og domstolene, en analyse af kriminaliteten i Arboga i seks ti-års perioder mellem 1452-1543 og Vadstena i to ti-års perioder mellem 1580 og 1610, en analyse af kriminaliteten i Stockholm 1475-1625 (med diverse lakuner), et kapitel om vold og omsorg i familien og en konklusion.

Som dansker kan man kun misunde svenskerne deres mulighed for at undersøge udviklingen i kriminalitet i Stockholm; på grund af diverse brande gives samme mulighed ikke for Københavns vedkommende. Det er beklageligt, at de to hovedsæder ikke kan sammenlignes, når det tages i betragtning, at disse to byer vel var de eneste af europæisk storby størrelse i Norden.

De empiriske analyser er vel gennemførte, skønt en nøjere sammenligning mellem de tre anvendte kildegrupper i Stockholm: *tänkeböckerne*, *saköreslängderne* og kæmnernes justitsprotokol havde været ønskelig. Det er på det teoretiske plan, at bogen lider af store svagheder. Af flere årsager maner udøverne af historisk kriminologi til forsigtighed, når de empiriske resultater skal tolkes; vigtigst blandt disse årsager er det såkaldte »mørketal« (antallet af forbrydelser der af den ene eller anden årsag ikke registreres), men også forsigtighed tilrådes når der skal foretages sammenligninger over tid og rum. Endvidere har en tendens til at gå på listesko som katten om den varme grød udviklet sig til en kunstart i de senere år, når mulige årsagsforklaringer til ændringer i kriminalitetsmønstre(ne) skal gives (hvilket man slet ikke kan p.g.a. af »mørketallet«!). Österberg & Lindström viser sig som sande mestre i denne kunst men forsynder sig trods alt mod deres egne opstillede regler.

Hovedmålet for deres teoretiske (så vel som sikkert efter deres egen opfattelse empiriske) angreb er den forkætrede »violence-au-vol«-tese, hvis grundide er, at berigelsesforbrydelser afløser voldsforbrydelser som den mest dominerende forbrydelsestype på et eller andet tidspunkt frem mod det kapitalistiske samfunds gennembrud. På baggrund af undersøgelserne over Arboga-Vadstena og Stockholm konkluderer forfatterne, at »the Swedish results from the period c.1400-1630 do not indicate any transition from violence to theft in these years« (p. 154). Havde Österberg & Lindström læst lidt nøjere i Bernadette Boutelets »Étude par sondage de la criminalité dans le bailliage du Point-de-l'Arche (XVIIe-XVIIIe siècles)«, der synes at være deres yndlingsaversion, var de end ikke kommet i nærheden af en sådan tanke, eftersom Boutelets to undersøgelsesperioder på den ene side er 1587-1646 og 1769-1789 på den anden side. Boutelet nævner således intet om, at overgangen var afsluttet i begyndelsen af det 17. århundrede.

Forfatterne påpeger, at berigelsesforbrydelser i senmiddelalderen var mindre udbredte i Sverige (altså i Arboga fra midten af det 15. århundrede), end det f.eks. var tilfældet i England (p.55), men sammenligningen foregår med en henvisning til Barbara Hanawalts *Crime and Conflict in English Communities 1300-1348* om kriminaliteten i England i *kriseårene* 1300-1348. Når de netop tidligere har understreget nødvendigheden af forsigtighed ved sammenligning over tid, rejser spørgsmålet sig uvilkårligt, om der ikke er for langt mellem 1350 og 1450 til, at sammenligningen kan give mening?

Endelig giver *Crime and Social Control* et bedrøveligt eksempel på, hvor lidt vi sikkert allesammen kender til den forskning, der foregår i vore nabolande. Österberg & Lindström omtaler en række amerikanske og engelske forskere, der har behandlet domstolens arbejde med at løse konflikter frem for blindt at idømme straffe (p.35) og anfører, at det er nogle af de problemer, de vil tage op i de følgende analyser. Hvor er henvisningen til Henrik Stevnsborgs »Tak Gud, min søn, at du ikke kom for Ribberret. Retspleje i Ribe 1590-1594«?, der netop som et af sine temaer behandler dette spørgsmål.

Jens Chr. V. Johansen